

LIBER ECCLESIASTÆ,
GEMINA VERSIONE ET NOTIS
ILLUSTRATUS,

CUJUS PARTEM PRIMAM,
CONS. AMPL. FAC. PHILOS. IN REG. ACAD.
ABOENSI,

GABRIEL TIDGREN,
FACULT. EJUSD. ADJUNCT. ORD.

ET

JOHANNES LITHELL,
NERICIUS,

PUBLICO EXAMINI SUBJICIUNT,

IN AUDITORIO MAJORI,
DIE XVI OCTOB. MDCCLXXXIV,

H. A. M. S.

ABOÆ,

TYPIS VIDUÆ REG. ACAD. TYPOGR. JOH. C. FRENCKELL.

THE UNIVERSITY OF CHICAGO
GEMINA VERBIS ET NOTIS
ILLUSTRATIS

CHICAGO, ILLINOIS
COLEMAN PUBLISHING CO.
1915

FOR THE AUTHOR
BY THE PUBLISHER

PUBLIC EXAMINATION
IN THE CITY OF CHICAGO

THIS VOLUME IS THE PROPERTY OF THE UNIVERSITY OF CHICAGO

PROOEMIUM.

De Scriptore & auctoritate Libelli, quem Hebræi *Cohemoth*, Græci & Latini Interpretes *Ecclesiasten* dixerunt, non æqua omnium fuere iudicia. Inter Judæos jam olim fuisse narrantur, qui de illo, tamquam & sibi ipsi & bonis moribus adversante, supprimendo consilium inierint (a); nec citeriore ætate defuerunt, quibus vel Scepticis, vel Epicureis, vel adeo Atheis visus est patrocinari (b). Contra vero ea a plerisque cum Judæis, tum Christianis, plurimi, uti par erat, habitum fuisse, utrorumque scripta testantur. Nec fieri potest, quin sanum quemvis & compositaæ mentis lectorem hoc magis delectet & afficiat, quo sensum ejus penitus introspexerit; & tametsi Scriptori divino Spiritu adflato non deberetur,

A

quan-

(a) Cfr. מדרש in קהלת f. 114. & tract. Talmud. שבת f. 30, c. 2. ubi ita: בקשו חכמים לגנוז ספר קהלה מפני שדבריו סותרין זה את זה. Cur vero eundem in canone retinuerint, ratio ibidem redditur non plane satisfaciens; מפני שתחלתו וסופו רברי תורה. (b) Empedoclis Pythagoræi doctrinam de non futura resurrectione mortuorum a Salomone adoptatam & huic libro commissam Greg. Abul-Pharagius in Hist. Dynastiar. p. 50 fingit, hoc quidem absurdius, quod Empedocles ultra quingentos annos post Salomonis tempora vixit. B. Lutheri ad detractores Ecclesiastæ perperam aggregati vindicias suscepit Gerhardus in Exeg. Loci de Scr. S. p. 60.

quantivis tamen pretii esse ab eodem judicetur. Unde qui summam ejus Gallico Poëmate, *Precis de l' Ecclesiaste*, cujus versionem liberam & pulcherrimam Svethica lingua loquentibus dedit *Celeb. D. Kellgren*, complecti suscepit *Voltaire*, "Ce livre, ait, est d' autant plus précieux, qu' il contient plus de Philosophie. Il montre le néant des choses humaines, il conseille en même tems l' usage raisonnable des biens, que Dieu a donné aux hommes. Il ne fait pas de la sagesse un fantome hideux & revoltant; c' est un cours de morale fait pour les gens du monde (c)", mallet dixisset, pour tous les hommes.

Auctorem hujus Libri ministerialem plerique omnes statuunt Salomonem Regem, cui vero magni nominis Viri *Grotius* & *J. D. Michælis* eum abjudicant (d). Illi locutiones quædam, Scriptoribus facris, præterquam huic, *Esræ* atque *Danieli* inusitatæ, & vox *הלל*, congregandi notionem habens, liberius conjiciendi locum dedere, eundem, sub hujus Regis, tamquam pœnitentia ducti, nomine, a pluribus scriptoribus, *Zorobabele* jubente, esse congestum (e). Hic Prophetam quendam, captivitatis *Babylonicæ* tem-

(c) V. *Oeuvres de Voltaire*, impr. 1775, T. 12. p. 96. (d) Nec ab hac sententia alienus est *J. S. Semier* in Apparatu in Vet. Test. interpret. p. 203 seqq. Eidem rationes multas, nec proletarias, nuperrime adstructum ivisse Professore *Jenensæ J. G. Eichhorn* in Einl. ins Alte Test. T. III. p. 716 seqq. libro, cujus usuram favori Viri amplissimi debeo, cum jam in eo essem, ut dissertationem hanc typis committerem, videre mihi contigit. (e) V. *Criticor. sacr. T. II. p. 2054 seqq.* & *Calovii Bibl. illustr. T. I. p. 1226 seqq.*

tempore, vel sequiore ætate viventem, Salomonem loquentem introducere eo voluisse existimavit (*f*), quo, Regis tam prosperi atque sapientis exemplo, rerum, in quibus vulgus hominum felicitatem collocat, vanitatem clarius exponeret atque illustraret, quem admodum sermonem suum de senectute Catoni, Lælio de amicitia tribuit Cicero. Fidem sc. ita esse ipsi faciunt vocabula Chaldaica, quibus abundat Ecclesiastes, ut ענין, חסרון, הללות, כחרות, יתרון, quæ tamen singula ad radicem Hebraicarum familias pertinere constat, ceteris licet Scripturis ignorata, nisi quod כחרים etiam legatur Num. XI: 28; in quorum vero locum, præter animadversa jam a Grotio צומץ, פשר, תקן, אלו, תקופ, פתגם, Erunt forte præterea, quibus nec modestiæ Salomonis de se ipso loquentis convenire videbitur effusa laudum ejus, quæ heic redit, prædicatio, nec prudentiæ ejus consentaneum, præsentionum suarum, fore, ut filii & successoris ejus inertia stultitiæque sapienter ab ipso constituta pessum irent, univ-
ersum populum suum conscium reddere, atque adeo rebellionis incendio brevi erupturo faces subdere. Utra harum sententiarum verior sit, quippe quæstionem, cujus definitio a meo judicio, quod quam parum sit decretorium probe novi, non pendeat, ut in medio relinquo; sic non fateri nequeo, ex opinione negantium hoc scriptum esse Salomonis, quam in Grotio

A 2 Calo-

(*f*) In Præf. sec. edit. libelli, Poët. Entwurf der Gedanken des Prediger-Buchs.

Calovius non reprobendam, sed detestandam duxit, me quidem iudice, nihil periculi in religionem redundare.

De materia Disputationis philologicæ edendæ deliberanti mihi in illustrando hoc libro, omnium ejusdem interpretum confessione subinde obscuriore, & Celeberrimorum Virorum Cœtui, ejus curæ nova sacri Codicis versio apud nos est demandata, etiamnum insuper intacto, operam periclitari non ab re videbatur: in hoc autem argumento ita versari, ut allatæ duplici versioni, profaicæ alteri & quantum fieri convenit verbali, alteri metricæ, effata divini Auctoris acuta & profunda, quæque orationi ligatæ quam solutæ accommodatiora locuples harum existimator rerum laudatus *Michaëlis* (g) dudum judicavit, succincte, quoad ea assecutus sum, explicaturæ, notas, rationi eorum, in quibus a communi interpretatione discedendum mihi duxi, breviter reddendæ potissimum inservituras, subjungam. Expectari vero vix poterit, certe frustra expectabitur, difficultates libri hujus, post insumos eidem doctissimorum virorum labores etiamnum tamen residuas, a me superatum iri omnes; quem ut mihi admetiri queam laboris successum, tantum abesse non diffiteor, ut facile concedam, quod lectori intelligenti ceteroquin in oculos incurret, de quibusdam locis, utut diligenter examinatis, non reperisse me quod liqueat. Sensum verum, vel verisimillimum, ubique eruere conatus sum; sicubi ve-

ro

(g) In *Præf.* 1. edit. Lib. cit. §. 15.

ro ab eodem recedere, post perfectas annotationes, quas ad calcem hujus opellæ abjiciendi plures mihi fuere causæ, deprehensus fuero, humanæ fortis, errandi non immunis, sibi conscius, quam in antecessum enixe mihi apprecor, veniam benigne daturum esse spero. Quodsi operæ pretium fecisse hac in re judicabor, hisque me permittere studiis mihi licebit, partem primam, cui temporis impensarumque ratio exiguum statuit modum, reliquas brevi secuturas esse spondeo.

CAPUT I.

I. Verba Ecclesiastæ, filii Davidis, Regis Hierosolymis. 2. O vanitas vanitatum! dixit Ecclesiastes: o vanitas vanitatum! omne est vanitas. 3. Ecquid emolumenti homini superest ex omni labore suo, quo laborat sub sole? 4. Generatio abit, & generatio venit;

C. I.

2. *O spes & curas, umbræ modo somnia, vanas!
O quantum est in rebus inane!
Vitæ hujus memori ludibria mente revolvens,
Has fudit Rex Præco querelas.*
3. *Quos capit exhausti fructus mens ægra laboris?
Ut nucleum fracta nuce temnit!*
4. *Gens abit e scena, gens excipit altera partes;
Dum tellus primæva perennat.*

nit; terra autem stat in perpetuum. 5. Oritur sol, & occidit sol; & ad locum suum, ubi ortus erat, festinat anhelans. 6. Ventus abit ad meridiem, & convertit se ad septentrionem; circuit, circuit, pergens, & in orbem suos revertitur. 7. Omnes fluvii defluunt in mare; nec mare impletur. Ad locum, quem petunt fluvii, revertuntur, ut denuo eant. 8. Omnes res sunt supra quam dici potest laboriosæ: oculus videndo non satiatur, nec expletur auris audiendo. 9. Quidquid fuit, idem est quod erit; & quodcumque factum est, idem est quod fiet; neque est quidquam novi sub sole.

- ❖ ❖ ❖
5. *Sol altum scandit stadium, sol occidit undis,
Et notum festinat ad ortum.*
6. *Arida si gelidus Boreas nunc nubila differt,
Mox madidis Notus evolat alis:
Legibus antiquis, qui circuit omnia ventus
Paret, & in solitos redit orbem.*
7. *In mare cuncta ruunt declivi flumina lapsu,
Nec tumidum mare littora transit;
Quippe vagis fluvii repetunt loca cursibus, ortum
Unde trahunt, ut rursus oberrent.*
8. *Quem non tædet, inest qui rebus in omnibus idem
Eloquio majorque, laboris?
Nescit edax visorum oculus satur esse, nec aurem
Multa replent audita capacem.*
9. *Nil sub sole novi: quod postera fama loquetur,
Dudum ætas celebravit avorum.*

sole. 10. Erit quidpiam de quo dixerit aliquis: ecce hoc novum est; atqui factum fuerit seculis præteritis, quod non factum est in conspectu nostro. 11. Quantilla enim est memoria priorum? nec posteriorum, quæ futura sunt, memoria constabit apud eos, qui olim erunt. 12. Ego, Ecclesiastes, Rex eram Israël, Hierosolymis. 13. Et applicabam cor meum ad sapienter disquirendum & investigandum omne quod sit sub cælo. Est hæc occupatio admodum molesta, quam Deus hominibus dedit, ut ea humilientur. 14. Videbam omnia opera, quæ fiunt sub sole; & ecce! omnia erant vanitas & voluptas temporaria. 15. Perversum non potest corrigi; & defectus numerari neque-

10. *Ecce novum! mirator, ais; qui scis sed id ipsum
Quod proavus non viderit olim?*
11. *Plurima nam cæca premit invida nocte vetustas,
Et fugient nunc gesta nepotes.*
12. *Regius in folium me quondam evexerat ortus,
Fura dabam Solymis ego Præco.*
13. *Quæ vasto natura sinu parit omnia, rerum
Et causas rescire studebam.
Scilicet ærumnis voluit Deus addere nostris
Hoc studium fatale sciendi.*
14. *Visa mihi quæ Sol oculus videt omnia mundi,
Frivola erant & pastio venti.*
15. *Quid sapuisse juvat? quis adunca reflectere, mendas
Quis tantum numerare valebit?*

queunt. 16. Loquebar cum corde meo, dicendo: ego ecce! magnam comparavi & adstruxi sapientiam præ omnibus, qui ante me præfuerunt Hierosolymis; & cor meum percepit multum sapientiæ & scientiæ. 17. Et addixi cor meum in id, ut cognoscerem sapientiam, & ut cognoscerem insipientiam ac stultitiam: expertus vero sum etiam hoc esse oblectamentum ventosum. 18. Ubi enim multum sapientiæ, ibi etiam multum ægritudinis est; & qui auget scientiam, auget dolorem.

CAP. II.

I. Agedum! dicebam ego apud cor meum, probabo te lætitia; fruere bono. Sed ecce etiam hoc vani-

16. *Ante omnes Solymæ Reges en! maxima, dixi,
Doctrinæ mihi gloria cessit;*
17. *Prudentis stultique vias casusque notavi;
Vana fuit sed & ista voluptas.*
18. *Nam trahit heu! comitem, sic lex jubet aspera, major
Majorem sapientia curam;
Quoque magis condit Sophiæ quis scita, dolori
Plura suo modo pabula quarit.*

C. II.

- I. *Euge! mihi dixi, genio indulgebo, studendi
Fessam lætitiæ dabo mentem;
Mella voluptatis sed acescere dulcia sensi,
Et flores marcere repente:*

vanitas erat. 2. Risui dicebam: insanis! & lætitiæ: quid est, quod agis? 3. Cor meum explorabam detinendo corpus meum vino. Cor meum progressus faciebat in sapientia, stultitiæ interim adhærens, usque dum viderem quidnam factu bonum esset hominibus sub cœlo, per breve vitæ ipsorum tempus. 4. Magna faciebam opera; ædificabam mihi domos; plantabam mihi vineas. 5. Faciebam mihi hortos atque paradisos; & plantabam in eis fructíferas arbores omnis generis. 6. Faciebam mihi piscinas aquarum, ut

2. *Ad me dum rediens, risum insanire, furores
Esse breves dum gaudia duxi.*
3. *Pertentans animum, vino tum largius hausto
Conabar depellere curas:
Nec tamen alma tuis Sapientia! vocibus aures
Non memini præbere patentes;
Stultitiæ paullum, quid enim tacuisse juvabit?
Sed tecum miscere volebam;
Forte boni, præbet quod frivola vita, supremi
Hac compos ratione futurus.*
4. *Magna opera exegi; mihi tecta, palatia feci,
Pampineis cinxique viretis.*
5. *Arboreis dites instruxi fructibus hortos,
Et florum splendore rubentes.*
6. *Piscinis etjam non parva impendia passim
Præstabam puteisque fodendis;
Ne lymphæ arbutis deessent plantisque rigandis;
Ipsa licet natura negasset.*

cor meum de omni labore meo lætabatur. Scilicet hæc mihi ex omni labore meo redibat portio. 11. Quum vero respicerem ad omnia opera, quæ fecerant manus meæ, & ad laborem, quem artificiose elaboraveram, ecce! omnia erant vanitas & delectatio temporaria, nec quidquam prærogativæ sub sole. 12. Tum convertebam me ad dispiciendum sapientiam & insipientiam atque stultitiam: quid enim faciet homo, qui veniet post Regem? Id quod pridem fecerunt. 13. Et videbam præstare sapientiam stultitiæ, ut lux præstat tenebris. 14. Sapientis enim oculi sunt in capite ipsius; stultus vero ambulat in tenebris; sed eosdem casus

*Quo mihi namque forent, dixi, tot commoda, parto
Ni fructu fruerere laborum?*

11. *Ad mea respexi sed cum molimina, vana
Esse modo ludibria sensi,*

*Nec constare bonum terris durabile, falsi
Aut requiem super æquoris unda.*

12. *Hinc reputans sortem stulti & sapientis, utrumque
Par fatum versare dolebam:*

*Forte mihi succedet enim, præ desidis oti
Sordebit cui gloria probro.*

13. *Vidi equidem stolidæ sapientem excellere mentem,
Ut præstat lux alma tenebris;*

14. *Cumque die fatuus media cæcutiat, acrem
Prudentis vix fallere visum;*

*Quominus obtingant casus ambobus iidem,
Nec tamen hæc obstare valere.*

casus utrique evenire, etjam cognovi. 15. Et dicebam in corde meo: quod stulto, etjam mihi evenire potest infortunium; cur ergo sapuero ego tum amplius? & cogitabam cum animo meo, hoc quoque esse vanitatem. 16. Nam recordatio sapientis, perinde ac stulti, apud posteros non constabit; quoniam olim venient dies, quibus omnia oblivioni tradentur: & quomodo moriétur sapiens cum stulto? 17. Odio habebam hanc vitam; quod miseranda mihi videbantur negotia, quæ fiunt sub sole: omnia enim sunt vanitas & oblectatio ventosa. 18. Odi etjam omnem laborem meum, quo sub sole laboraveram; quod relicturus sum

- * * *
15. Ergo, quæ stultos, eadem me fata manere
Vah! dixi contraria possunt.
 Quid juvat ergo tibi, Sapientia vana, vacasse,
 Cum quoque te rotet alea sortis?
16. Ut stulti sapientis erit sic nulla superstes
Fama olim, quam supprimet ætas;
Et veniet tempus, quo nil pertinget eorum,
Os quæ tam nunc omne celebrat.
 Cur sua tela manu mors pallida dirigit æqua
 In stulti caput & sapientis?
17. Hæc meditantem operum, quibus exercemur, & hujus
Ceperunt fastidia vita;
 Nam cui sublata mortem sibi falce minantem,
 Hæc sapient humana, videnti?
18. Hinc exactorum piguit me corde laborum;
 Quos alii post fata relinquam:
19. Quis

)

(

sum illum homini, qui post me erit. 19. Quis autem scit, num sapiens sit an stultus? & is tamen dominabitur omni labori meo, quo sub sole laboravi & sapientiam meam demonstravi. Etiam hoc ipsum vanitas est. 20. Et redactus fui eo, ut desperare facerem cor meum de omni labore, quo laboravi sub sole. 21. Est enim, cujus labor sapienter scienterque factus prospere cedit; at homini, qui non laboravit in eo, portionem suam dabit. Etiam hoc vanitas est & magna miseria. 22. Quid enim superest homini ex universo labore suo & cordis delectamento, cui operatus est sub sole? 23. Omnes ejus dies sunt dolores, & ægritudo est

19. *Quis præscire potest qualis sit at iste futurus;*

Num sapiens, an mollis & excors?

Ille meæ fructus artis curæque locatæ

Sed feret: en queis sevimus agris!

20. *Spem, mihi dixi, ergo messis depone metendæ,*

Ingratus quam colliget heres:

21. *Sunt homines, quorum sapientem prospera nisum*

Ad nubum fortuna secundat;

Ast horum sudoris opus disperdet, eidem

Qui stipulam non contulit alter.

Sic nobis spes cassa cadit! lacrymabilis ordo,

Quem fati lex ferrea sanxit!

22. *Quem tam navat homo, quo tantas exstruit ardens*

Spes, quid habet solidi labor omnis?

23. *Vitæ ejus cursus series est longa dolorum;*

Dividias creet ut sibi sudat:

est occupatio ejus; ne nocte quidem cor ejus dormit. Hoc quoque est vanitas. 24. Neque est in homine bonum istud, ut comedat & bibat, animamque suam hilarem ostendat in labore suo; nam & hoc vidi a manu Dei esse. 25. Quis enim comedit, & quis diligens fuit ultra me? 26. Etenim homini, qui ipsi acceptus est, largitur Deus sapientiam, scientiam & lætitiā; peccatori autem dat occupationem molestam congerendi & coacervandi illi, qui ipsi acceptus fuerit, dandum. Etjam hoc est vanitas & oblectatio ventosa.

*Nec sibi permittit vanis mens excita curis
Tranquillam sub nocte quietem.*

24. *Frustra etjam lautis dapibus potuque labore
Fractum animum recreare studemus;
Isthoc quippe bono quod qualicumque fruamur
Incolumes, sine Numine non est:*

25. *Nam quis me melius vegeto interponere novit
Delicias luxumque labori?*

26. *Nempe sibi gratis Idem Deus indere mentem,
Qui lætam solet atque sagacem,
Is peccatori miseras quoque lege severa
Injungit corradere gazas,*

*Nec sibi, sed raptus propera quas morte fruendas
Cedet eis, quos Numen amarit.*

*O vanas hominum curas! o gaudia cæca!
Ecce docet quæ fabula vitæ!*

